

חובת עונה בדרך ריעות

בראשית פרשת חיי שרה פרק כג

(ב) ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה:

רש"ר הירש שם

ההוראה העיקרית של "בוא" היא, לבוא מבחוץ אל הבית, ממקום ציבורי אל חדר פרטי. כך לענין גדעון: "וגדעון בא ויעש" (שופטים ו, יט); "לך עמי בא בחדריך" (ישעיהו כו, כ); "בא הסגר בתוך ביתך" (יחזקאל ג, כד) – להתבודד ולהסתגר. כך גם "בוא השמש", בניגוד ל"צאת השמש".

נמצא שפירוש פסוקנו כך הוא: אברהם פרש והסתגר בתוך ביתו, לספוד לשרה ולבכיתה. הוא אינו מראה את צערו ברבים. דבר זה מרומז אולי באות כ' זעירא של "ולבכיתה". יודעים אנו מה הייתה שרה לאברהם, וכמה עמוק היה צריך להיות צערו. הוא סופד לה ובוכה. אך הוא נושא את יגונו בלבו. בתוככי ביתו.

בראשית פרשת חיי שרה פרק כד

(זו) ויבא יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחר אמו:

רש"ר הירש בראשית כ"ד:ס"ז

רוב הנישואין הלא-יהודיים נעשים על בסיס מה שהם קוראים "אהבה". עלינו רק להציץ מעט בתיאורים מסיפורי האהבה שלהם, הלקוחים מהחיים, ומיד אנו רואים את התהום העמוקה המפרידה – בעולם הלא-יהודי – בין ה"אהבה" של בני הזוג לפני הנישואין לבין מה שמתרחש אחר-כך.

...לא כן הנישואין היהודיים, שעליהם נאמר: "ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה"! כאן החתונה אינה הפיסגה, אלא רק ההתחלה של אהבה אמיתית.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סימן עו

א: עונתה כיצד, כל איש חייב בעונה כפי כחו וכפי מלאכתו; הטיילים, עונתם בכל לילה.

יא: אסור לאדם למנוע מאשתו עונתה; ואם מנעה כדי לצערה, עובר בלא תעשה דעונתה לא יגרע (שמות כא, י);

שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קנד

אבל מי שאינו מקיים עונה, יכולין לנדוהו ולהחרימו שיקיים עונה או שיגרש,

ספר חרדים מצוות עשה פרק ז

(ח) מ"ע לקיים אדם עונתו ואף כשאשתו מעוברת הוא מצווה במצוה זו שנאמר "ושמח את אשתו" ואיכא נמי בהא מל"ת דכתיב ועונתה לא יגרע, ממנין תרי"ג לסמ"ק;

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קב

והנה מצות עונה אינה תלויה באפשרויות העיבור כי הוא מחיובי האיש לאשתו שתהנה ולא תצטער כחיובי מזונות וכסות וכדפירשו התוס' בכתובות דף מ"ז ד"ה אם עונתה לא יגרע דבר שהוא כעינוי כשמונעו ממנה דהיינו תשמיש ועיין גם בתוס' דף מ"ח ד"ה ראב"י. ולכן אף במעוברת זקנה ועקרה חייב בעונה.

מסכת יבמות דף סב:

ואמר ריב"ל: חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך,

תוספות שם ד"ה חייב אדם

אומר ר"ת דפקידה זו אינו תשמיש אלא כשהוא רוצה לצאת בדרך אם הוא רחוק ממנה לא יצא לדרך אא"כ ישוב אליה ויפקדנה או בתשמיש או בשאר דברים וידבר על לבה

מסכת פסחים עב:

והאמר רבא: חייב אדם לשמח אשתו בדבר מצוה!

רש"י שם

לשמח את אשתו - אפילו שלא בשעת עונתה, אם רואה שמתאוית לו.

בעלי הנפש (להראב"ד) שער הקדושה

ומארבע הכוונות מצאתי בהן שלש שהן עיקר קיבול השכר, והרביעית שכרה מועט מן השלש. והרי אני מפרש הדברים על אופניהם.

הארבע כוונות אשר המעשה ההוא נכון עליהם.

הראשונה לשם פריה ורביה והיא הנכונה שבכולם שהוא מקיים בה שתי מצות עשה, ומצות העונה שהוא בלא יגרע.

והשנית לתקון הולד....

והשלישית אע"פ שאין בה לא זה ולא זה אלא שהיא משתוקקת אליו והוא מכיר בה שהיא משתדלת ומרצה אותו ומתקשטת לפניו כדי שיתן דעתו עליה. וכן בעת צאתו לדרך שבודאי היא משתוקקת אליו. גם על זו יש קבול שכר

והיא היא מצות העונה שאמרה התורה, דמיון שארה וכסותה לא יגרע שהם צרכי האשה והנאותיה.

והרביעית שהוא מתכוין לגדור את עצמו בה כדי שלא יתאוה לעבירה...

שו"ת מהר"ם מלובלין סימן נג

אשר שאלת ממני כלה שנכנסת לחופה בליל שבת אם מותרת אז לטבול בליל כניסת שבת הואיל והמנהג שאין החתן בועל בעילת מצוה בשבת. וא"כ אין אותה הטבילה טבילת מצוה כאשר שנדמנה טבילתה ליל שבת ובעלה בעיר:

נראה להתיר לה לטבול בליל שבת אע"ג דאין בועל בעילת מצוה עד אחר השבת משום דאין הבעילה בלבד היא מצוה אלא כל מיני קריבות שאדם משמח בהם את אשתו הוי מצוה דהא כל מיני קריבות הויין לה שמחה דהא איתא פ' הבא על יבמתו דהיוצא לדרך צריך לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה מפרש ר"ת היינו בשאר מיני קריבות כמבואר שם בתוספות וביתר הפוסקים וכיון דשאר קריבות הויין לה נמי שמחה מצוה לשמחה בהן דהוי בכלל מה שאמר רבא בפ' אלו דברים חייב אדם לשמח את אשתו בדבר מצוה

רמב"ם הלכות אישות פרק טו

וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה נ בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

"Rebbe", Rabbi Tulshekin, (page 372)

"The time I devote to have tea with my wife every day is as important to me as the obligation to put on tefillin every day." (The Lubavitcher Rebbe)